

Відділ культури і туризму
виконавчого комітету Славутицької міської ради
Славутицька міська централізована
бібліотечна система

„Служитель святого мистецтва”

До 170-річчя з дня народження

М. Кропивницького

Бібліографічна довідка

Славутич

2010

1

Даний бібліографічний покажчик підготовлений відділом бібліотечно-бібліографічного обслуговування Загальноміського бібліотечно-інформаційного центру м. Славутича.

Видання присвячене відзначенню у 2010 році 170-річчя від дня народження Марка Кропивницького - українського драматурга, актора, режисера, композитора.

Покажчик містить біографію, публікації про твори письменника, видання та статті про його життя і творчість, розробки уроків, позакласних заходів, сценаріїв, інтернет-ресурси про життя і творчість М. Кропивницького.

Матеріал розміщений за розділами в алфавітному порядку.

Посібник розраховано на широке коло читачів.

Укладачі:

Комп'ютерний
набір :
Відповідальна
за випуск:

Панова Л.І., Соловйова Л.О.,
Янченко О.О.

Соловйова Л.О.

Портная Н.В.

2

*Вірний син України М. Кропивницький
глибоко сприймав її долю, болісно
переживав занепад її мови, культури.*

Н. Бабанська

Біографія М. Кропивницького

Кропивницький Марко Лукич - фундатор українського професійного театру. Йому належить основоположна роль у створенні національної школи театрального мистецтва, формуванні оригінального вітчизняного репертуару. Актора не раз запрошували на імператорську сцену, однак він не хотів розлучитися з батьківщиною, рідним мистецтвом, відстоюючи у такий спосіб право українців на свою мову і культуру.

Марко Кропивницький народився в с. Бежбайрак (тепер с. Кропивницьке Кіровоградської обл.) в сім'ї управителя поміщицького маєтку. У 1861-1871 рр. служив канцеляристом в установах Бобринця та Єлисаветграда (нині Кіровоград). У 1862-1863 рр. був вільним слухачем юридичного факультету Київського університету.

Після відставки 1871 р. М. Кропивницький переїздить до Одеси. Першою його роллю як актора-професіонала у складі трупи Народного Одеського театру Моркових і Чернишова була роль Стецька в комедії Г.Квітки-Основ'яненка "Сватання на Гончарівці". Місцева преса і публіка високо оцінили талант молодого актора.

Відтоді він повністю віддається сценічній і літературній творчості, працюючи в професійних театрах Одеси і Петербурга, а також в Галичині - у складі трупи культурно-освітнього товариства "Руська Бесіда".

Царський указ 1876 р., яким заборонялись "різні сценічні вистави і читання на малоросійському наріччі", змусив М. Кропивницького знову працювати в російських трупах. Коли ж 1881 р., хоч і з цілим рядом обмежень, були дозволені спектаклі українською мовою, М. Кропивницький разом з антрепренером Г. Ашкаренком заснував у Кременчуці першу українську професійну трупу, що швидко здобула популярність в Україні та за її межами й увійшла в історію вітчизняної культури під назвою "театр корифеїв".

Згодом М. Кропивницький виходить з цієї трупи і організовує нову, яка за довгі роки свого існування стала школою для багатьох славетних діячів українського театру.

М. Кропивницькому належить першорядне місце у формуванні оригінального вітчизняного репертуару. І сьогодні не сходять зі сцени його класичні драми і комедії: "Дай серцю волю, заведе в неволю", "Доки сонце зійде, роса очі виїсть", "Глитай, або ж Павук", "Чмир", "Скрутна доба" та ін. Актор створив чимало сценічних образів на власному драматургічному матеріалі, а також за творами інших авторів.

М. Кропивницький відомий не лише як видатний драматург, актор, режисер, він також є автором ряду музичних творів, які відзначаються високою професійністю та мелодійністю (дует "За сонцем хмаронька пливе", пісня "Соловейко").

Непересічні організаційні здібності М.Кропивницького поєднувались з потужним талантом режисера-реформатора, який тяжів до синтезу слова, музики, пісні і танцю, започаткувавши традиції класичної музично-драматичної вистави. Його називають "батьком українського професійного театру". Того, що встиг зробити за своє життя Марко Кропивницький як драматург, актор, режисер, антрепренер і композитор, цілком досить, щоб ім'я його назавжди збереглося в пам'яті українського народу і в історії світового мистецтва.

В останні роки свого життя Марко Лукич активізує акторську діяльність, виступає у трупах Сабініна, Сулова і Колісніченка.

Останніми місяцями виступів М.Л.Кропивницького у театральний сезон 1910 р. стали міста Акерман і Одеса. В Одесі Марко Лукич був вимушений вибачитись перед глядачами за погане самопочуття і незмогу грати.

8 квітня 1910 року (21 квітня за новим стилем) Кропивницький виїхав додому на хутір "Затишок" і у дорозі помер від кровозливу у мозок. Вся Україна сумувала з приводу смерті "Батька українського театру".

Похований М.Л.Кропивницький у місті Харкові. У 1914 році на його могилі встановлено бюст роботи скульптора Ф. Балавенського.

Твори М. Кропивницького

- Кропивницький М.** Твори. – К.: Дніпро, 1982. – 368 с.
- Кропивницький М.** Твори. – Харків: Прапор, 2005. – 368 с.
- Кропивницький М.** Глитай, або ж Павук; По ревізії: П'єси // Антологія української драматургії. - Вип. 2. - К: Мистецтво, 2005. - С. 6-62.
- Кропивницький М.** Драматичні твори. – К.: Наук. думка, 1990. – 608 с. – (Бібліотека української дожовтневої літератури).
- Кропивницький М.** Нашествіє варварів: Комедія у двої діях // Київська старовина. – 1994. - № 3. – С. 57-79.
- Кропивницький М.** П'єси. – К.: Дніпро, 1982. – 368 с.
- Кропивницький М.** П'єси. – К.: Дніпро, 1990. – 447 с. – (Б-ка української класики «Дніпро»).
- Кропивницький М.** Твори (Скорочено) // Духовні криниці. Українська література (70-90-ті роки ХІХ ст.): Хрестоматія для 10 класу середніх шкіл, ліцеїв, гімназій, коледжів. Частина 1 / Упоряд. Г.Ф. Семенюк, П.П. Хропко. - К.: Освіта, 1997. - С. 139-172.

Життя і творчість М. Кропивницького

- Бабанська Н.** «Суду історії я не боюся, бо я роблю моє діло...»: Марко Кропивницький // Слово і час. – 1995. - № 5-6. – С. 25-30.
- Вороний М.** Марко Кропивницький // Духовні криниці. Українська література (70-90-ті роки ХІХ ст.): Хрестоматія для 10 класу середніх шкіл, ліцеїв, гімназій, коледжів. Частина 1 / Упоряд. Г.Ф. Семенюк, П.П. Хропко. - К.: Освіта, 1997. - С. 137-138.
- Єфремов С.** Марко Кропивницький // Духовні криниці. Українська література (70-90-ті роки ХІХ ст.): Хрестоматія для 10 класу середніх шкіл, ліцеїв, гімназій, коледжів. Частина 1 / Упоряд. Г.Ф. Семенюк, П.П. Хропко. - К.: Освіта, 1997. - С. 172-175.

- Кропивницький Марко // Новий довідник: Укр. мова та література. - К.: ТОВ "Казка", 2005. - С. 600.
- Кропивницький Марко // Енциклопедія українознавства. Т. 3. – К., 1996. - С. 1192-1193.
- Кропивницький Марко // Українська літ-ра у портретах і довідках: Давня література – література ХІХ ст.: Довідник. – К.: Либідь, 2000. – С. 168-170.
- Кропивницький Марко // Українська Літературна Енциклопедія: В 5-ти т. К.: «Укр. енциклопедія» ім.. М.П. Бажана, 1995. – Т. 3: К-Н. - С. 70-72
- Кропивницький Марко // УСЕ Універсальний словник-енциклопедія. – К.: Вид-во «ТЕКА», 2006. – С. 681.
- Новиков А.** Галерея портретів "нових людей" у драматургії Марка Кропивницького // Дивослово. - 2008. - № 5. - С. 44-47.
- Новиков А.** Маловідома сторінка з творчого доробку М. Кропивницького // Дивослово. – 2002. - № 6. – С. 5-7.
- Новиков А.** Марко Кропивницький і українське театральне мистецтво // Дивослово. – 2004. - № 2. – С. 14-17.
- Оліфіренко С.М. та ін.** Кропивницький Марко // Оліфіренко С.М. та ін. Універсальний літ. словник-довідник. – Донецьк: ТОВ ВКФ «БАО», 2008. – С. 194-195.
- Перепелиця П.** Заарештована п'єса: Про творчість М. Кропивницького // Київська старовина. – 1997. - № 3. – С. 52-56.
- Пилипчук Р.** Марко Кропивницький // Кропивницький М. П'єси. – К.: Дніпро, 1990. – С. 5-32. – (Б-ка укр. класики «Дніпро»).
- Пільгук І.** Класик української драматургії // Кропивницький М. М. П'єси. – К.: Дніпро, 1982. – С. 3-12.

Поліщук В. Лицарі Мельпомени: Михайло Старицький і Марко Кропивницький: До історії взаємин // Літературна Україна. - 2008. - 3 квітня. - С.7. Закінчення. Початок у ЛУ. - 2008. - 6 березня. - С. 1,7.

Стеценко Л. М.Л. Кропивницький // Духовні криниці. Українська література (70-90-ті роки XIX ст.): Хрестоматія для 10 класу середніх шкіл, ліцеїв, гімназій, коледжів. Частина 1 / Упоряд. Г.Ф. Семенюк, П.П. Хропко. - К.: Освіта, 1997. - С. 175-179.

Інтернет-ресурси

uk.wikipedia.org/ - Вікіпедія. Кропивницький_Марко_Лукич - український письменник, драматург

www.bankreferatov.ru/.../32B6D6A2B9C217DCC3256E05004A21C9 - Реферат «Творчий шлях М. Кропивницького». www.niklib.com/krapivnicky/04.ua - Марко Кропивницький - драматург, актор, режисер ...

referats.allbest.ru/literature/74849.html - Марко Кропивницький - реферат

library.kr.ua/elib/kropivnitsky/.../d1.html – Марко Лукич Кропивницький

www.ua-lib.ru/books/printzip.php?id=59...1 - Кропивницький Марко - список електронних текстів

www.velib.com/book.php?author... - Марк Лукич Кропивницький. Об авторе

avtoreferat.net/content/.../66/ - **Україна** - Марко Кропивницький і українська драматургія другої половини XIX ст.

www.ukrlit.vn.ua/.../kropivnitsky.html - Марко Кропивницький : Біографія (Українська література - шкільна програма).

bookland.net.ua/book/1143+Po+reviziyi.html - Книга «По ревізії», автор - Марко Кропивницький. Короткий зміст книги

niklib.com/resource/.../photo28052010_01.html - Історичне есе «Марко Кропивницький - наш славетний земляк»

Зміст

Біографія М. Кропивницького.....	3
Твори М. Кропивницького.....	5
Життя і творчість М. Кропивницького.....	5
Інтернет-ресурси.....	7